Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief
Afdoening motie

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	16 april 2024
Portefeuille(s)	Deelnemingen
Portefeuillehouder(s):	Alexander Scholtes
Behandeld door	DMC Deelnemingen – deelnemingen@amsterdam.nl
Onderwerp	Herijking deelnemingen 2024 en de afdoening van vier moties naar aanleiding van de AEB-Raadsenquête

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij informeert het college u over de Herijking deelnemingen 2024. Het rapport hierover treft u aan in de bijlage. Met de Herijking deelnemingen 2024 doet het college de resterende, openstaande moties en toezeggingen naar aanleiding van de AEB-raadsenquête af. Deze brief bevat een toelichting op de stappen die gezet zijn als vervolg op de raadsenquête.

Uitkomsten herijking deelnemingen 2024
Het college voert iedere collegeperiode een onderzoek uit naar de deelnemingen. Daarin wordt onderzocht in hoeverre de publieke doelen van de deelnemingen nog actueel zijn en of de gemeente – om die doelen te behalen – nog aandeelhouder moet zijn. Bij deze herijking is ook onderzocht hoe het aandeelhouderschap beter ingezet kan worden voor de maatschappelijke uitdagingen van Amsterdam.

De belangrijkste hoofdconclusie die uit deze herijking volgt, is dat het college alle deelnemingen – afgezien van AEB waarover eerder al is besloten – aan wil houden. Het grootste deel van de deelnemingen die de gemeente heeft draagt bij aan één of meerdere publieke belangen van de stad en is nodig om de doelen van het college te bereiken. Voor een klein deel van de deelnemingen is dit in mindere mate het geval, maar is al besloten om op een afgesproken termijn uit te treden of naar een andere structuur te kijken (Clipper, LSFA en ODE).

De belangrijkste aanbeveling is dat het college als actief aandeelhouder een *engagement strategy* opstelt om duidelijk te verwoorden welke standaarden de gemeente zelf hanteert en wenst van deelnemingen ten aanzien van zaken, zoals financiën (inclusief beloningen), governance, klimaat, arbeidsomstandigheden en ketenverantwoordelijkheid.

De Herijking deelnemingen 2024 heeft een aantal bijlagen die voor uw gemak separaat als bijlagen bij de raadinformatiebrief zijn gevoegd. Voor de meeste deelnemingen worden conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan om het beheer te optimaliseren. Bijgevoegd treft u een overzicht van alle conclusies per deelneming én een bijlage die meer in detail de analyse per deelneming weergeeft.

Verder is bij de herijking deelnemingen opnieuw een inschatting gemaakt van de impact en het risico van de deelnemingen, waaruit een adequate intensiteit van beheer volgt. Deze treft u bijgevoegd. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van een dwarskijksessie, waarin de voorlopige resultaten door experts tegen het licht zijn gehouden. Ook deze treft u bijgevoegd. Tenslotte treft u een bijlage met een actualisatie van de eindverantwoordelijk wethouders per deelneming.

Het vervolg van de AEB-raadsenquête
Op 7 december 2021 presenteerde de enquêtecommissie AEB haar eindrapport. Tijdens de behandeling op 22 december 2021 heeft de gemeenteraad meerdere moties aangenomen. In de periode daarna bent u meerdere keren geïnformeerd over de uitvoering van de aanbevelingen en opvolging van de moties.

Op 12 juli 2022 bent u via een raadsinformatiebrief[1] meer uitgebreid geïnformeerd over AEB, de uitkomsten van de onafhankelijke externe onderzoekscommissie Winter, de wijzigingen in het beleidskader voor verbonden partijen en de stand van zaken van de uitvoering. Aan de orde hierin komen de (bij moties) door de raad verzochte quickscan naar de aanbevelingen bij andere deelnemingen en het onderzoek naar de statutaire instructiebevoegdheid.

Op 11 april 2023 bent u via een raadsinformatiebrief[2] geïnformeerd over de stand van zaken van het vervolg van de AEB-Raadenquête. In die raadsinformatiebrief gaat het college in op de vele interactieve sessies die binnen de gemeentelijke organisatie zijn georganiseerd om bij de relevante directies aandacht te geven aan de uitkomsten van de AEB-raadsenquête. Ook komt het onderzoek naar financiële stromen bij deelnemingen aan de orde, evenals een nadere duiding van de invloed die de gemeente uitoefent op verbonden partijen.

Op 18 juli 2023 ontving u het plan van aanpak voor de herijking deelnemingen 2024. Daarin is ook aangegeven dat een aantal moties die nog niet zijn afgehandeld daarbij betrokken wordt.

De gemeente Amsterdam heeft lering getrokken uit de AEB-crisis en de daarop volgende raadsenquête. Deze hebben geleid tot nieuwe inzichten, die de afgelopen drie jaren zijn verwerkt in het beleid en het beheer van deelnemingen. Belangrijke aandachtspunten zijn ook terug te vinden in deze Herijking. Zo heeft het college veel aandacht besteed aan het expliciteren en operationaliseren van het publiek belang van de deelnemingen. Ook heeft het college goed gekeken naar de verschillende rollen en beleidswensen die de gemeente kan hebben bij een deelneming. Verder is de goede samenwerking binnen de gemeente en met de deelneming onderzocht. Het op orde hebben van deze onderwerpen vraagt continue aandacht en heeft een blijvende plek gekregen in het werk van de gemeente Amsterdam met haar deelnemingen.

Afdoening motie 850 van raadslid Vink c.s. over aan de raad voorleggen of het instrument deelneming nog altijd wenselijk is door te toetsen op publiek belang en marktfalen.

[1] Raadsinformatiebrief d.d. 12 juli 2022 (VN2022-029404)
[2] Raadsinformatiebrief d.d. 11 april 2023 (VN2023-012106)

De strekking van deze motie is om bij herijkingen van gemeentelijke deelnemingen te toetsen op criteria van publiek belang en marktfalen, het eventuele publieke belang expliciet te formuleren en operationaliseren en het daarbij betrekken van deskundigen. Het college heeft met de Herijking deelnemingen 2024 per deelneming het publiek belang en de wenselijkheid van het aandeelhouderschap beoordeeld. Daarbij heeft het college conform het denkkader verbonden partijen ook de noodzaak van gemeentelijke betrokkenheid, zoals bij marktfalen, en het mogelijk gebruik van ander instrumentarium overwogen. Waar nodig is het publiek belang opnieuw verwoord. Bij deze herijking is bijzondere aandacht gegaan naar de wijze waarop er binnen de gemeente wordt samengewerkt tussen de verschillende beleidsbelangen en naar het samenspel tussen de diverse instrumenten. Ook heeft het college een dwarskijksessie georganiseerd met experts op verschillende terreinen. Het heeft per deelneming tot conclusies en aanbevelingen geleid, waarmee het college de komende periode aan de slag gaat. Het college beschouwt de motie hiermee als afgehandeld.

Afdoening motie 866 van raadslid Nadif c.s. over het inrichten van een escalatieladder bij falende bedrijfsprocessen.
De strekking van deze motie is dat er een escalatieladder of een ander instrument is dat aangeeft dat de intensiteit van gemeentelijk beheer toeneemt, zodra het risico van een deelneming toeneemt. In het verbonden partijenbeleid is een nieuw instrument opgenomen dat aangeeft dat de intensiteit van gemeentelijk beheer toeneemt, zodra het risico van de deelneming toeneemt (het impact-risicomodel). Bij de herijking deelnemingen 2024 is opnieuw een inschatting gemaakt van de impact en het risico van de deelnemingen en daaruit volgend een adequate intensiteit van beheer. Indien nodig kan deze inschatting tussentijds bijgesteld worden, om bijvoorbeeld in het geval van falende bedrijfsprocessen tot een grotere gemeentelijke betrokkenheid te komen. Het college blijft dit instrument gebruiken in het deelnemingenbeheer. Het college beschouwt de motie hiermee als afgehandeld.

Afdoening motie 867 van raadslid Nadif c.s. over het operationaliseren van het publiek belang door aan te geven hoe gestuurd gaat worden, op basis van welke maatstaven gestuurd gaat worden en wie hiervoor verantwoordelijk is.
De strekking van deze motie is om – naast het expliciteren van het publieke belang van iedere deelneming, het operationaliseren met maatstaven en aan te geven wie hiervoor verantwoordelijk is – ook te rapporteren aan de raad wanneer er beslissingen gemaakt moeten worden die in strijd zijn met het publieke belangen hoe hierop gereageerd zal worden met ruimte voorde raad om hierop input te geven. In de Herijking deelnemingen 2024 is per deelneming aangegeven wat het publieke belang is, hoe dat geoperationaliseerd is en hoe dat verbeterd kan worden. Ook is voor het deelnemingenbeheer aangegeven hoe de rolverdeling binnen het college is en welke wethouder bestuurlijk verantwoordelijk is per deelneming. De strekking van de motie is in lijn met het informatieprotocol van het nieuwe deelnemingenbeleid, de Nota verbonden partijen 2021. Het college rapporteert altijd wanneer er een wijziging van beleid of plannen aan de orde is bij een deelnemingen en hoe het college hierop heeft of gaat reageren. Het college beschouwt de motie hiermee als afgehandeld.

Afdoening motie 871 van raadslid Boutkan c.s. over bij plannen voor verkoop van deelnemingen of aandelen in deelnemingen en/of fusies een Bezinningsclausule op te nemen voor College & Raad waarbij pas op de plaats wordt gemaakt voorafgaand aan het finale besluit tot verkoop.

De strekking van de motie is om bij plannen voor verkoop van deelnemingen een bezinningsclausule op het nemen voor het gemeentebestuur voorafgaand aan het finale besluit tot verkoop. In de Nota verbonden partijen 2021 is vastgelegd dat een eventueel besluit tot afstoting van een deelneming (tweemaal) voor wensen en bedenkingen wordt voorgelegd aan de raad. Er is – in lijn met deze motie - dus sprake van een getrapte besluitvorming (principebesluit, go-besluit en definitief besluit). Er is sprake van een lange “bezinningsperiode” waarin de gevolgen voor het publieke belang en de alternatieven worden onderzocht. Daarbij heeft de raad (altijd) de mogelijkheid om een second opinion uit te laten voeren. De herijking deelnemingen 2024 geeft geen aanleiding om deelnemingen te verkopen. AEB, waarvoor het verkoopproces loopt, is niet meegenomen in de herijking. Het college beschouwt de motie hiermee als afgehandeld.

Afdoening van twee toezeggingen

Tijdens de commissie FKD op 29 september 2022 heeft de wethouder deelnemingen een toezegging gedaan over het bij de herijking deelnemingen in te gaan op de gemeentelijke invloed en (falende) bedrijfsprocessen (TA2022-000858). In de herijking deelnemingen 2024 is per deelneming aangegeven wat het publieke belang is en hoe dat geoperationaliseerd en verbeterd kan worden. Daarbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de gemeentelijke invloed, die per deelneming en onderwerp kan verschillen. Ten aanzien van de (falende) bedrijfsprocessen is het (bij motie 2021/866 al genoemde) impact-risico model als instrument toegevoegd aan het beleid. Dat model ziet op de intensiteit van het gemeentelijk beheer, dat moet toenemen indien de risico’s bij een deelneming groter worden. Aanvullend heeft de gemeente het risicomanagement actief geagendeerd op de aandeelhoudersvergaderingen van deelnemingen om het gesprek met de deelnemingen aan te gaan over het signaleren en monitoren van de belangrijke risico’s en de inrichting van de risicomanagementsystemen. Deze toezegging wordt door de portefeuillehouder als afgedaan beschouwd.

Tijdens de commissie FKD op 29 september 2022 heeft de wethouder ook toegezegd om informatie te geven over de scenario’s die er zijn als deelnemingen een publieke functie niet meer uitvoeren (TA2022-000859). Indien deelnemingen geen publieke functies meer uitvoeren, dan komt het overwegen van afstoten aan de orde. Er is geen standaardmodel voor het afstoten van deelnemingen. Hoofdstuk 6 van het beleidskader verbonden partijen gaat nader in op de scenario’s bij het afstoten van een verbonden partij en de aandachtspunten bij de financiële en juridische afwikkeling. Deze toezegging wordt door de portefeuillehouders als afgedaan beschouwd.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Alexander Scholtes
Wethouder Deelnemingen

Bijlagen

1. Herijking deelnemingen 2024
2. Bijlage 1 - Conclusies alle deelnemingen
3. Bijlage 2 - Impact-risicomodel
4. Bijlage 3 - Dwarskijksessie met experts
5. Bijlage 4 - Fiches alle deelnemingen
6. Bijlage 5 – Beherend wethouders